

Bava Kamma (28a)

— שור שעלה על גבי חבירו להורגו — Come, learn a proof from the following Baraisa: תא שמע
 — ובה בעל התחתון ושםט את שולו — If an ox went up on top of another ox in order to kill it,
 — ונפל — and the owner of the lower [ox] came and pulled out his ox from beneath its attacker,
 — עליון ומת — and as a result the upper [ox] fell and died, פטור — he [the owner of the lower
 ox] is not liable. מאי לאו במועד — Now, surely this Baraisa is dealing with an attacking ox
 that is a *muad*, דליכא פסיקא — in which case there would be no loss to the owner of the
 lower ox even if his ox would have been killed?

— ברתם דאיכא פסיקא — Maybe it
 — לא — No, the Baraisa does not necessarily deal with a *muad*.
 deals only with a *tam*, in which case there would be a loss to the owner of the lower ox if his
 ox would have been killed.

— אי הכי — But if this is so, that the Baraisa refers to a case where the attacking ox was a *tam*,
 — אימא סיפא — consider the latter part of the Baraisa: — דחפו לעליון ומת — If he [the owner of
 the lower ox] pushed off the upper [ox] and it died as a result, חייב — he is liable. ואי
 — אמאי חייב — Now, if the Baraisa refers to a case where the attacking ox was a *tam*,
 — ברתם — why is he liable? He was acting to save himself from a loss! — ? —
 — שקהי לו לשמטו ולא שמטו — He is liable because instead of pushing off the upper ox he should
 have pulled out [his ox], and he did not do so.

The Gemara makes another attempt to decide the issue:

— תא שמע — Come learn, a proof from the following Baraisa: — הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן
 — בעל החצר — If one fills the courtyard of his fellow with barrels of wine or barrels of oil,
 — משבר ויוצא משבר ונכנס — the owner of the courtyard may break them and exit; he may break
 them and enter.

— אמר רב נחמן בר יצחק — Rav Nachman bar Yitzchak said: — משבר ויוצא לבית דין — Perhaps
 when the Baraisa says that he may break barrels and exit, it means that he may do so in order to
 go to court; — משבר ונכנס להביא זכויותיו — and when it says that he may break barrels and
 enter, it means that he may do so in order to be able to bring his proofs of ownership to court.

Bava Kamma (48a)

— ואמר רבא — And Rava said: — If one entered a
 homeowner's courtyard without permission — והזיק את בעל הבית — and he did damage to
 the homeowner — או בעל הבית הוזק בו — or the homeowner was damaged through him,
 חייב — he is liable. — הזיקו בעל הבית — If the homeowner did damage to him, פטור —
 he is exempt.

— אמר רב פפא — Rav Pappa said: — לא אמרו אלא דלא הוה ידע ביה — This rule was stated only
 regarding a case where [the homeowner] was unaware of the presence of [the trespasser],
 — אבל הוה ידע ביה — but in a case where [the homeowner] was aware of the presence of [the
 trespasser], — הזיקו בעל הבית חייב — if the homeowner did damage to him he is liable.
 — מאי טעמא — What is the reason? — משום דאמר ליה — It is because [the trespasser] can tell
 [the homeowner]: — נהי דאית לך רשותא לאפוקי — It is granted that you have the right to
 evict me, — לאאוקי לית לך רשותא — but you do not have the right to damage me!

ממונו המזיק

שלחן ערוך (שפג, ב) - שור שעלה על גב שור להורגו ברשות הניזק שהוא בעל התחתון בין שהיה תם בין שהיה מועד ובא בעל התחתון ושמת את שורו להצילו ונפל עליון ומת הרי זה פטור, דחפו לעליון ומת אם היה יכול לשוטמו ולא שמטו הרי זה חייב ואם לא היה יכול לשוטמו הרי זה פטור.
רמ"א (שם) - וכן ראובן שלקח כלי של שמעון וסמך בו חביתו של יין שלא יפול ובא שמעון ונטל כלי שלו ונשבר חביתו של יין שמעון חייב דהוה ליה לסמכו בדבר אחר.

שמרו משפט (סי' קיט) - אם יסרב בעל החנות להגיע מכל מקום אין השכנים מחוייבים לסבול את היזק הרעש ויכולים לקיים דין לעצמם לפרוץ ולכות את האזעקה מדין עביד איניש דינא לנפשיה. וכן מבואר בגמרא ב"ק בדין שור של חבירו שעלה על גב שורו דאמנם לכתחילה יש להשתדל לשמוט את שלו, אך אם אי אפשר להציל את שלו בהשמטה שרי ליה לדחוף את שלו חבירו על מנת להציל את שלו.

מילי דניזיקין - הא דאמרינן דכשעושה מעשה בשלו פטור זה דוקא כגון בציור הנ"ל שמוכרח להציל מיד, אבל אם למשל ראובן לקח כלי של שמעון שלא מדעתו וסמך בו חבית של יין שלא תפול ובא שמעון ונטל כלי שלו ונשברה החבית חייב שמעון לשלם את כל הניזק.

הכניס ממונו שלא מדעתו

תוספות - אף על גב דלעיל אמרינן שהיה לו לשוטמו היינו משום דליכא טירחא בשמיטה יותר מדחיפה, אבל הכא לא אטרחהו לסדרן זה על זה.

שלחן ערוך (שעט, ד) - הרי שמילא חצר חבירו כדי יין ושמן אפילו הכניס ברשות הואיל ולא קבל עליו בעל החצר לשמור הרי זה נכנס ויוצא כדרכו, וכל שישתבר מהכדים בכניסתו וביציאתו הרי הוא פטור עליהם, ואם שברם בכונה אפילו הכניסם בעל הכדים שלא ברשות הרי זה חייב... (תיב, ב) - ואם מילא כל הדרך כדים שאי אפשר לעבור, אפילו שברו בידים פטור.

משפטי התורה (ב"ק סי' נג) - בכל מקרה שאדם הניח את חפציו שלא כדין ברשות פרטית השייכת לזולת או ברשות הרבים ועל ידי כך הוא מפריע לאנשים שמותר להם לעבור במקום הזה, אם העוברים שם יכולים בנקל וללא עמל מיוחד לעבור בצידי הדרכים מבלי לגרום נזק למניח החפצים עליהם לעשות זאת למרות שמניח החפצים התנהג שלא כראוי. אולם אם כתוצאה מחפצים אלו ימנע מהם להשתמש ולעבור ברשות הרבים וכל שכן ברשותם הפרטית כגון אם מניח החפצים חסם על ידי חפציו את כל המעבר מותר לעוברים שם לשבור את החפצים המונחים שם כדי ליצור להם מעבר סביר, ואינם צריכים לטרוח טירחה מרובה כדי למנוע נזק מהחפצים שהונחו שם בפשיעה.

אם בעל הרכב שנסע היה נהר כראוי בנסיעתו הוא לא פוגע ברכב שחנה, אלא שהוא העדיף לנסוע ללא התחשבות במצב שנוצר ומחמת זה נגרם נזק לרכב שחנה, חייב הפוגע לשלם לניזק את נזקו. [מסי' שפג, וע"ע אמרי יעקב עמ' קנא].

טובך יביעו (תשובה צה) - למה לא יתחייבו השכנים מדין השבת אבידה לגרור את המכונית, ואפשר לתרץ דאיהו דאפסיד אנפשיה ואין חיוב לטפל באבידתו כיון שיודע שהוא מזיק לחברו והזמן לוחץ והוא בבחינת אבידה מדעת.

שיח משפט (סי' א) - אם אחד חנה מלפניו לפי תומו וראה שנשאר לזה שחונה מקום מאחור כדי לצאת עם הרכב ואחר כך בא זה שמאחור וחסם אותו נמצא שרק השני הוא שהזיקו ולא הראשון, וכשאינן יודע מי מהשניים הוא שהזיקו אין לו רשות מספק לעשות דין עם שניהם. שההיתר לעשות דין לעצמו הוא רק כשברור לו שהדין עמו.

לענוש מזיק

משפטי התורה (סי' נג) - אין היתר לנקב צמיגים לנפץ שמשות או לגרום נזק אחר למכונית שחנתה במקום שלא היה לבעליה היתר לחנות שם. איסור זה קיים אפילו אם המכונית חנתה בחניון השייך לאדם פרטי.

ההיתר המבואר בגמרא ובשלחן ערוך היינו רק באופן שעל ידי פעולותיו יוכל הניזק להציל את ממונו מההפסד או שיוכל לעבור ולהשתמש ברשות הרבים וכל שכן ברשותו, אבל אסור לו לעשות פעולות ענישה ולגרום נזק לזה שהניח את חפציו ברשותו או ברשות הרבים בתור דיין ושופט... דין זה כלול בלשון הגמרא (מח): נהי דאית לך רשות לאפוקי, לאזוקי לית לך רשותא.

אם בעל מכונית מסויימת מחנה את מכוניתו בקביעות בשטח פרטי שנרכש על ידי בעליו ולמרות הדיבורים עמו הנ"ל ממשיך לחנות שם מותר לבעלי החניון לפזר מסמרים בחניון שלהם... שמותר לאדם לגדל בביתו כלב ולהשאירו בלילה ללא מחסום כדי למנוע מגנבים להכנס לביתו.